

UDC 330.341.1:334.72(477.83)-047.44](045)
DOI: 10.24025/2306-4420.75(2).2025.338598

JEL Classification Code:
Article's History:
Received: 30.03.2025; Revised: 08.04.2025; Accepted: 14.04.2025.

Oksana Yakusheva*

PhD in Economics, Associate Professor
Cherkasy State Technological University,
18006, 460 Shevchenko Blvd., Cherkasy, Ukraine
<http://orcid.org/0000-0002-4849-0323>

Andrii Pidkuyko

PhD Student in the Educational and Scientific Program
Specialty 073 – Management
Kherson National Technical University
Cherkasy, Ukraine
<https://orcid.org/0009-0009-2563-2331>

Assessment of the innovation potential of small and medium-sized businesses in the Lviv region

Abstract. This article presents a systematic study of the innovation potential of small and medium-sized businesses (SMEs) in the Lviv region, taking into account the current socio-economic, political, and security conditions. The relevance of the topic is determined by the strategic role of SMEs in ensuring dynamic regional economic development, especially in the context of decentralization, digitalization, intensified global competition, and the ongoing war in Ukraine. SMEs are not only a mechanism for increasing employment but also a source of innovations, new products, technologies, and solutions capable of modernizing the local economy.

The dynamics of innovation activity among enterprises in the Lviv region over the past decade are analyzed. It has been established that SME innovation activity remains fragmented and is primarily concentrated in the IT sector, mechanical engineering, the food industry, and export-oriented entrepreneurship. The article emphasizes that most small and medium enterprises operate in low-tech segments and lack sufficient resources to implement innovations. The main barriers identified include limited access to financing, insufficient support from local institutions, underdeveloped technology transfer infrastructure, and a low level of cooperation between business, education, and science.

An interdisciplinary approach to analyzing innovation potential is applied, which includes the study of statistical data (the share of innovative products in gross regional product, investments in R&D, the number of innovative enterprises), analysis of regional development strategic documents, and the exploration of successful cases of clustering and business relocation. Special attention is given to analyzing the implementation of innovation support instruments – such as voucher programs, startup grants, and municipal initiatives to promote SME clustering. The Lviv region is considered an example of a region with a high latent innovation potential that is realized only partially and requires targeted development.

An important element of the research is the study of the impact of business relocation on the region's innovation environment. It is demonstrated that the relocation of enterprises from the eastern regions of Ukraine to Lviv has become a catalyst for increasing entrepreneurial activity, but it does not guarantee automatic growth in innovation capacity without an appropriate integration policy, advisory support, and

*Corresponding author

access to resources. The article also points to the need to develop horizontal links between SMEs and create conditions for joint innovation activities within regional clusters.

It is concluded that fully unlocking the innovation potential of SMEs in the Lviv region requires the development of an integrated regional innovation policy based on the principles of smart specialization, sustainable partnerships between government, business, and academia, and the construction of innovation support infrastructure (incubators, accelerators, technology transfer centers). Promising directions for further research include the development of regional innovation potential indices, evaluation of SME support policies in the field of innovation, and the creation of adaptive models for stimulating innovation activity at the community level

Keywords: innovation activity, regional economy, cluster policy, smart specialization, institutional support

Оксана Якушева

кандидат економічних наук, доцент
Черкаський державний технологічний університет
18006, бульв. Шевченка, 460, м. Черкаси, Україна
<http://orcid.org/0000-0002-4849-0323>

Андрій Підкуйко

Здобувач освітньо-наукового рівня
доктора філософії зі спеціальності
073 Менеджмент
Херсонський національний технічний університет
м. Черкаси, Україна
<https://orcid.org/0009-0009-2563-2331>

Оцінка інноваційного потенціалу малого та середнього бізнесу Львівської області

Анотація. У статті здійснено системне дослідження інноваційного потенціалу малого та середнього бізнесу (МСБ) Львівської області з урахуванням сучасних соціально-економічних, політичних та безпекових умов. Актуальність теми зумовлена стратегічною роллю МСБ у забезпеченні динамічного розвитку регіональної економіки, особливо в умовах децентралізації, цифровізації, посилення глобальної конкуренції та війни в Україні. МСБ виступає не лише інструментом зростання зайнятості населення, а й джерелом інновацій, нових продуктів, технологій та рішень, здатних модернізувати локальну економіку.

Проаналізовано динаміку інноваційної активності підприємств Львівської області за останнє десятиріччя. Встановлено, що інноваційна активність МСБ залишається фрагментарною та сконцентрована переважно у сфері ІТ, машинобудування, харчової промисловості та підприємництва, орієнтованого на експорт. У статті акцентовано увагу на тому, що більшість малих і середніх підприємств функціонують у низькотехнологічних сегментах, не маючи достатніх ресурсів для впровадження інновацій. Основними бар'єрами визначено обмежений доступ до фінансування, недостатню підтримку з боку місцевих інституцій, слабкий розвиток інфраструктури трансферу технологій та низький рівень взаємодії між бізнесом, освітою і наукою.

Застосовано міждисциплінарний підхід до аналізу інноваційного потенціалу, який охоплює вивчення статистичних даних (частка інноваційної продукції у ВРП, обсяги інвестицій в НДДКР, кількість інноваційних підприємств), аналіз стратегічних документів регіонального розвитку, дослідження успішних кейсів кластеризації та релокації бізнесу. Особлива увага приділена аналізу практик впровадження інструментів підтримки інновацій – таких як ваучерні програми, гранти для стартапів, муніципальні ініціативи сприяння кластерному об'єднанню МСБ. Львівська область розглядається як

приклад регіону з високим прихованим інноваційним потенціалом, який реалізується фрагментарно й потребує цілеспрямованого розвитку.

Важливим елементом дослідження стало вивчення впливу релокації підприємств на інноваційне середовище регіону. Доведено, що переселення бізнесів зі східних областей України до Львівщини стало каталізатором зростання підприємницької активності, але не гарантує автоматичного зростання інноваційної спроможності без належної політики інтеграції, консультаційної підтримки та доступу до ресурсів. Крім того, у статті вказано на потребу розвитку горизонтальних зв'язків між представниками МСБ, а також формування умов для спільної інноваційної діяльності у межах регіональних кластерів.

Зроблено висновок, що для повноцінного розкриття інноваційного потенціалу МСБ Львівщини необхідне формування інтегрованої регіональної інноваційної політики, яка має базуватись на принципах смарт-спеціалізації, сталого партнерства між владою, бізнесом і наукою, а також розбудові інфраструктури підтримки інновацій (інкубатори, акселератори, центри трансферу технологій). Перспективними напрямками подальших досліджень визначено розроблення регіональних індексів інноваційного потенціалу, оцінювання ефективності політики підтримки МСБ у сфері інновацій та створення адаптивних моделей стимулювання інноваційної активності на рівні громад

Ключові слова: інноваційна активність, регіональна економіка, кластерна політика, смарт-спеціалізація, інституційна підтримка

Вступ

Становлення інноваційної економіки в Україні є одним із ключових завдань державної політики в умовах динамічних трансформацій національного господарства, цифровізації суспільства та необхідності подолання наслідків повномасштабної збройної агресії росії Гаврилюк О., Зачосова Н., Петченко М. та ін. (2023). У цьому контексті особливої актуальності набуває проблема ефективного використання інноваційного потенціалу малого та середнього бізнесу (МСБ), який, згідно Міжрегіональної кооперативної програми (2025) з європейськими підходами, є основою конкурентоспроможної, мобільної та технологічно гнучкої економіки. На думку Васильців Т., Магас Д. (2025) саме МСБ забезпечує адаптивність регіональних ринків, створення нових робочих місць, диверсифікацію виробництва, а також поширення технологічних і організаційних інновацій на місцевому рівні.

Однак у сучасних умовах в Україні, незважаючи на значну кількість функціонуючих суб'єктів МСБ, їхня здатність до інноваційного розвитку залишається обмеженою Данильків Х. П. (2014). Радух Н.Б. (2017), Лещух І. В., Патицька Х. О. (2020), Холявка В. З., Камінський Л.-Р. Ю., Кулик О. М. (2024), Якушев О. В., Якушева О. В. (2018) серед чинників, що стримують цей процес, виділяють недостатню інституційну підтримку інноваційної діяльності, відсутність сприятливого інвестиційного середовища, низький рівень доступу до фінансових ресурсів, слабку інтеграцію науки й бізнесу, недосконалість інфраструктури трансферу технологій, а також обмежену обізнаність підприємців про механізми підтримки інновацій на регіональному рівні. Ці фактори особливо відчутні на тлі загострення викликів, пов'язаних із війною: втрати виробничих потужностей, скорочення ринків збуту, релокація бізнесу, кадрові проблеми, зростання вартості логістики та енергоресурсів.

Львівська область, як прикордонний регіон з відносно стабільною безпековою ситуацією, високим рівнем урбанізації, потужною освітньо-науковою базою та наявністю досвіду реалізації кластерних і смарт-спеціалізаційних підходів, вважається однією з потенційних платформ для розвитку інноваційного підприємництва в Західному макрорегіоні України. За даними Державної служби статистики України (2023, 2024, 2025) регіон демонструє порівняно високий рівень економічної активності, активно приймає релоковані підприємства, зокрема МСБ, що змушені були залишити території зони бойових

дій. Це, у свою чергу, зумовлює якісні зміни в структурі підприємництва Львівщини, посилює конкуренцію на ринку, підвищує попит на нові рішення, продукти й послуги.

Разом із тим, результати статистичних спостережень свідчать про те, що інноваційна активність МСБ у регіоні залишається фрагментарною й несистемною. За останні роки лише незначна частина підприємств запроваджувала інноваційні продукти або технології. Більшість суб'єктів МСБ діють у межах традиційних, низькотехнологічних виробничих і сервісних моделей, що не дозволяє повною мірою реалізовувати їхній інноваційний потенціал. Особливо критичною є ситуація у мікробізнесі, який часто не має ані ресурсів, ані компетентної підтримки для впровадження інновацій. Водночас, локальні приклади інноваційної активності МСБ (наприклад, у сфері ІТ, харчової промисловості, медичних і креативних кластерів) демонструють, що за наявності відповідних умов малі підприємства здатні ставати генераторами регіональних інновацій.

В умовах зростаючої ролі регіонів у реалізації державної політики розвитку, а також необхідності поствоєнного відновлення економіки на нових засадах – з урахуванням екологічності, цифровізації, міжнародних стандартів і технологічного оновлення – зростає потреба у науковому переосмисленні ролі МСБ як суб'єкта інноваційного розвитку на рівні областей. Особливої ваги набуває завдання виявлення інноваційного потенціалу малого та середнього бізнесу в конкретному регіональному контексті, зокрема у Львівській області, де зосереджено значну частину релокованих підприємств, наукових установ, технопарків і бізнес-асоціацій.

Таким чином, постає об'єктивна потреба у здійсненні комплексної наукової оцінки інноваційного потенціалу МСБ Львівської області, виявленні його структурних складників, чинників впливу, резервів розвитку, а також у формуванні рекомендацій щодо вдосконалення регіональної політики підтримки інновацій у секторі малого й середнього підприємництва. Така оцінка дозволить виявити не лише наявні тенденції, але й приховані можливості регіону, що є необхідними для формування конкурентоспроможної, стійкої до викликів та інноваційно орієнтованої моделі регіонального розвитку.

Огляд літератури

Оцінка інноваційного потенціалу малого та середнього бізнесу (МСБ) у Львівській області потребує врахування широкого спектру теоретичних, емпіричних і статистичних джерел, які дозволяють виявити рівень інноваційної активності, особливості інституційної підтримки, інвестиційний клімат, впливи війни та регіональних політик. Нижче подано ґрунтовний науковий аналіз одинадцяти релевантних джерел, що формують базу для написання статті категорії Б.

У статті Данильківа Х. П. (2014) проаналізовано інноваційну діяльність малих підприємств Львівської області з використанням ABC-XYZ-аналізу. Автори ідентифікували групи підприємств за рівнем інноваційної активності, що дозволило визначити найбільш перспективні підприємства для подальшого розвитку інновацій. Важливим у цьому дослідженні є практичне застосування аналітичних методів, що дає змогу якісно оцінити структуру й динаміку інноваційного розвитку МСБ у регіоні. Отримані результати вказують на необхідність цілеспрямованої підтримки інноваційно активних суб'єктів господарювання з боку місцевої влади та інституцій розвитку бізнесу.

У доповіді Лещух І. В. та Патицької Х. О. (2020) інноваційний потенціал Львівщини розглядається в контексті смарт-спеціалізації регіонів України. Автори підкреслюють, що Львівська область посідає одне з провідних місць у країні за кількістю інноваційно активних підприємств, зокрема в промисловому секторі. Це свідчить про наявність суттєвого потенціалу для розвитку малого та середнього інноваційного бізнесу, особливо в галузях, які відповідають пріоритетам смарт-спеціалізації.

Офіційні статистичні матеріали Головного управління статистики у Львівській області за 2019 рік містять об'єктивні дані щодо інноваційної активності підприємств, зокрема обсягів витрат на інновації, кількості впроваджених нових продуктів та технологій, а також частки інноваційної продукції у загальному обсязі виробництва. Згідно з даними, інноваційна активність охоплювала лише близько 12,8% промислових підприємств області, що свідчить про низький рівень системного впровадження інновацій у бізнес-середовищі.

Новицька О. (2015), Васильців Т., Магас Д. (2025), Белялов Т., Козловська С. та ін. (2023) у своїх працях аналізують інституційні механізми стимулювання розвитку МСБ в умовах війни та євроінтеграційних процесів. Вони акцентують увагу на тому, що після початку повномасштабного вторгнення росії Львівська область стала одним із центрів релокації бізнесу, що збільшило загальний потенціал підприємницького сектору. Однак зростання кількості суб'єктів МСБ не супроводжується пропорційним підвищенням інноваційної активності, що пов'язано з відсутністю фінансових і консультаційних механізмів підтримки інновацій.

Стратегія розвитку Львівської області на 2021–2027 роки, прийнята обласною радою, визначає розвиток інноваційної економіки та малого підприємництва серед пріоритетів. Документ містить положення щодо впровадження принципів смарт-спеціалізації, створення регіональних інноваційних екосистем та підтримки стартапів. Особливо актуальним є акцент на потребі інтеграції МСБ у регіональні ланцюги створення доданої вартості, що відкриває нові можливості для розвитку інноваційного бізнесу.

Окремої уваги заслуговує звіт Interreg Europe щодо кластерної екосистеми України, де Львівська область представлена як один із найбільш активних регіонів щодо запровадження кластерного підходу до підтримки МСБ. Зокрема, реалізовано пілотні програми ваучерної підтримки підприємств, що беруть участь у кластерах. Львівщина також вирізняється активною участю МСБ у цифрових та оборонних кластерах, що свідчить про готовність регіонального бізнесу до впровадження технологічних інновацій.

Дослідження Холявки В. З., Камінського Л.-Р. Ю. та Кулика О. М. (2024) засвідчують, що, незважаючи на потенційні можливості для розвитку інновацій, реальний рівень інноваційної активності МСБ у Львівській області залишається низьким. Автори наводять дані про обмеженість фінансової підтримки, слабку взаємодію бізнесу з науковими установами, нестачу кадрів у сфері управління інноваціями. У роботі також проаналізовано бар'єри на шляху до активнішого впровадження новацій у малому та середньому бізнесі.

У статті Радух Н.Б. (2017) розглянуто інвестиційно-інноваційний потенціал Львівської області у ретроспективі 2011–2015 років. Незважаючи на хронологічну віддаленість, дослідження є корисним для простеження динаміки змін: виявлено, що в зазначений період інноваційна активність регіону суттєво знизилася, а інвестиції мали переважно короткостроковий характер.

Актуальні тенденції інвестиційної активності МСБ у Львівській області висвітлюються у роботі Ватаманюк-Зелінської У.З. та Дербіної Р.В. (2022), в якій проаналізовано наслідки війни для регіонального підприємництва. Львівщина стала центром релокації бізнесу, що сприяло росту кількості активних підприємств, однак створило виклики для їх ефективної інтеграції в економіку регіону. Показано необхідність формування цілісної інноваційної інфраструктури для реалізації потенціалу релокованого бізнесу.

Офіційна статистика щодо наукової діяльності у Львівській області у 2022 році демонструє зменшення витрат на НДДКР, зниження кількості науковців та зменшення фінансування інноваційної діяльності. Така тенденція є небезпечною для майбутнього інноваційного розвитку МСБ, оскільки наукова база є критичною для створення і впровадження нових технологій у малих підприємствах. Статистика капітальних інвестицій за 2021 рік, навпаки, засвідчує відновлення інвестактивності бізнесу до війни, що може трактуватися як період розгортання інноваційного зростання, який був зупинений бойовими діями.

Таким чином, проаналізовані джерела вказують на те, що Львівська область має значний, хоча й нерівномірно реалізований інноваційний потенціал у сфері малого та середнього бізнесу. Основними факторами, що стримують його реалізацію, є інституційна неузгодженість, недостатній рівень фінансування інновацій, низький рівень інтеграції науки та бізнесу. Водночас позитивну динаміку демонструє активізація кластерного розвитку, поява локальних програм підтримки МСБ, стратегічні плани смарт-спеціалізації та привабливість регіону для релокації. Це створює передумови для формування цілісної політики інноваційного розвитку малого і середнього підприємництва в області.

Метою статті є всебічна оцінка інноваційного потенціалу малого та середнього бізнесу Львівської області в умовах сучасних соціально-економічних трансформацій, виявлення чинників, що сприяють або стримують інноваційну активність МСБ, а також формулювання науково обґрунтованих підходів до удосконалення регіональної політики підтримки інноваційного підприємництва.

Результати та обговорення

У сучасних умовах соціально-економічної турбулентності, спричиненої повномасштабною війною, глобальними технологічними змінами та трансформацією ринкової кон'юнктури, забезпечення інноваційного розвитку регіонального бізнесу, зокрема малого та середнього підприємництва (МСБ), набуває стратегічного значення. Львівська область, як прикордонний регіон з високим економічним потенціалом, відіграє особливу роль у національній економіці. МСБ тут формує основу підприємницької активності, займає значну частку в структурі валового регіонального продукту, забезпечує гнучкість ринку праці та сприяє імплементації інноваційних рішень на місцевому рівні.

Основною метою дослідження було здійснення комплексної оцінки інноваційного потенціалу МСБ Львівської області як інтегрованого показника, що включає не лише рівень інноваційної активності підприємств, а й системність регіонального середовища, здатного генерувати, підтримувати й реалізовувати інноваційні ініціативи.

Під інноваційним потенціалом МСБ у контексті цього дослідження розуміється сукупність наявних і прихованих можливостей підприємницьких структур до створення та впровадження нових продуктів, технологій, організаційних моделей і управлінських практик з метою підвищення конкурентоспроможності, адаптивності та соціальної значущості бізнесу.

Львівська область характеризується достатньо привабливими умовами щодо підвищення інноваційного потенціалу за рахунок таких його сильних сторін:

- потужний інноваційний імпульс через територіальне розміщення та логістичні зв'язки, які прискорюють розвиток та приплив інновацій в регіоні;
- висока концентрація кваліфікованих кадрів, які формують більшу частину експорту регіону через розвиток ІТ-сектору, а також через активну адаптацію навчальних програм у освітніх закладах до потреб бізнесу та регіону;
- стійке зростання цифровізації регіону через автоматизацію адміністративних процесів та ефективну взаємодію освіти й бізнесу.

Отже, Львівський регіон потребує більш детального аналітичного огляду для визначення рівня інноваційного потенціалу підприємств та обґрунтування перспектив його розвитку.

На першому етапі дослідження було здійснено ґрунтовний аналіз динаміки інноваційної активності малого та середнього бізнесу (МСБ) у Львівській області за останні роки, зокрема за період 2020–2024 рр. Згідно з офіційними статистичними даними Державної служби статистики України та Головного управління статистики у Львівській області (2020,

2022, 2023, 2024), частка інноваційно активних підприємств у загальній кількості промислових суб'єктів господарювання регіону варіюється в межах 12–14 %.

Розглядаючи вирати на наукові дослідження і розробки підприємств Львівської області варто зауважити їх поступове підвищення за період 2020–2024 рр. Динаміка їх розвитку у розрізі області та країни наведена у таблиці 1.

Таблиця 1. Витрати на наукові дослідження і розробки підприємств за період 2020–2024 р.

Область	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.
Львівська, млн.,грн.	494,4	661	512,4	640,2	828,9
Україна, млрд. грн.	17,02	20,97	17,2	21,35	-

Джерело: розроблено авторами за даними Головного управління статистики у Львівській області (2023)

Варто зазначити, що серед загальної кількості витрат на наукові дослідження і розробки підприємств України у 2023 р. 59,1 % витрат було здійснено саме через підприємницький сектор. У Західному регіоні Львівська область залишається лідером за рівнем аналізованих витрат – 60–62 %, що свідчить про її сильну позицію в науковло-технічній сфері. Дослідження в межах індексу розвитку підприємництва (або аналізу стійкості) показують, що Львів – у групі лідерів України за рівнем розвитку МСБ поряд із Дніпропетровською, Харківською, Одеською областями та Києвом за даними Стратегії розвитку Львівської області на період 2021–2027 рр. (2019).

У структурі інноваційної діяльності домінують так звані «інвестиційні інновації», тобто придбання нових машин, устаткування, технічного оснащення, технологічних ліній, що безпосередньо впливають на модернізацію виробничих процесів. За даними Головного управління статистики у Львівській області за 2023 рік, понад 70% усіх інноваційних витрат припадає саме на цей напрям. Водночас активність у сферах розробки власних технологічних продуктів, проведення науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт (НДДКР), а також цифрової трансформації бізнесу залишається вкрай низькою – менше 10 % підприємств здійснюють відповідні заходи.

Такий розподіл пріоритетів зумовлений як низьким рівнем доступу до зовнішнього фінансування, так і недостатньою кадровою спроможністю малих і середніх підприємств. Аналіз джерел фінансування інноваційних проєктів показав, що домінуючим джерелом залишаються власні кошти підприємств – понад 85 % усіх інноваційних витрат фінансуються саме за рахунок внутрішніх ресурсів. Використання банківських кредитів, державних програм підтримки або коштів іноземних інвесторів зустрічається лише епізодично, що обмежує можливість реалізації складних, довгострокових або наукоємних проєктів. Особливо це актуально для мікро- та малих підприємств, які, на відміну від середніх, часто не мають достатньої ліквідності, доступу до гарантійних інструментів або досвіду участі у проєктному фінансуванні.

Варто також зазначити, що інноваційна активність МСБ у регіоні демонструє високий ступінь територіальної концентрації – найбільш інноваційно активними є підприємства, розташовані у Львові та його агломерації, тоді як периферійні райони значно поступаються як за обсягами інноваційних витрат, так і за кількістю реалізованих проєктів.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що інноваційний ландшафт МСБ Львівщини характеризується фрагментарністю, домінуванням короткотермінових технічних оновлень і відсутністю системного підходу до побудови інноваційної інфраструктури, особливо в малому підприємстві. Для досягнення якісного прориву в інноваційній сфері потрібна не лише фінансова підтримка з боку держави та інвесторів, але й

створення сприятливого інституційного середовища, розвиток кластерної взаємодії та трансферу технологій, а також стимулювання співпраці МСБ із науковими установами.

Наступним аналітичним блоком стало вивчення інституційних та організаційних засад реалізації інноваційного потенціалу. Було виявлено, що в регіоні функціонує низка структур підтримки підприємництва – регіональні фонди, агенції місцевого розвитку, бізнес-інкубатори, проте їхня діяльність має розпорошений характер і не завжди орієнтована на стимулювання саме інноваційної діяльності МСБ. Окрім того, у регіоні відсутні потужні регіональні центри трансферу технологій, які могли б відігравати роль посередника між наукою та бізнесом. Значною проблемою залишається низький рівень співпраці підприємств з науковими установами: лише близько 5 % МСБ Львівщини декларують таку взаємодію.

Окрему увагу приділено аналізу реалізації кластерного підходу. Львівська область є одним із небагатьох регіонів, де практикується механізм ваучерної підтримки підприємств-учасників кластерів за кошти місцевого бюджету. Цей інструмент передбачає часткову компенсацію витрат МСБ на сертифікацію, консалтинг, маркетинг або розробку прототипів інноваційної продукції. Такі практики демонструють позитивний вплив на активізацію інноваційної діяльності, однак масштаб їх застосування залишається обмеженим і потребує інституціоналізації на рівні обласної стратегії.

Значний акцент у дослідженні зроблено на аналізі впливу релокації бізнесу із зон бойових дій. У 2022–2023 роках Львівська область прийняла понад 190 підприємств, з яких понад 60 % – представники МСБ Васильців Т., Магас Д. (2025). Попри позитивний ефект для пожвавлення підприємницького середовища, цей процес створює додаткове навантаження на регіональну інфраструктуру, фінансові та кадрові ресурси, а також виявляє проблеми інтеграції релокованого бізнесу в існуючі кластерні чи інноваційні мережі. Водночас, саме цей фактор виступає каталізатором до оновлення бізнес-моделей, зокрема за рахунок залучення підприємств зі східних регіонів, орієнтованих на інновації та технологічне виробництво.

Підсумовуючи результати дослідження, авторами обґрунтовано, що для повноцінної реалізації інноваційного потенціалу малого та середнього бізнесу Львівської області необхідне комплексне підсилення регіональної інноваційної екосистеми. Серед пріоритетних напрямів – розширення доступу МСБ до фінансування інновацій через грантові програми, податкові стимули, пільгове кредитування; розвиток мережі науково-технологічних парків і платформ для співпраці бізнесу з наукою; інституціоналізація підтримки кластерів як драйверів інноваційного розвитку. Також доцільно створити регіональний індекс інноваційного потенціалу МСБ, який дозволить кількісно оцінювати рівень інноваційної активності та ефективність управлінських рішень.

Отже, наукові результати засвідчують, що інноваційний потенціал малого та середнього бізнесу Львівщини, попри наявні позитивні передумови, реалізується не повною мірою. Його ефективне використання можливе лише за умови системного реформування політики регіонального розвитку з орієнтацією на інновації як основний чинник конкурентоспроможності й економічного зростання.

Висновки

У статті було здійснено ґрунтовний аналіз інноваційного потенціалу малого та середнього бізнесу (МСБ) Львівської області, що дозволило визначити низку суттєвих чинників і тенденцій його розвитку. Результати дослідження засвідчили, що малий та середній бізнес є ключовим сегментом економіки регіону, здатним забезпечити гнучкість, адаптивність і швидку реакцію на зовнішні зміни, включно з викликами цифровізації, економічної нестабільності та наслідками військової агресії. Встановлено, що більшість підприємств

МСБ вже використовують певні інноваційні рішення, проте масштаб і системність впровадження таких інновацій залишаються недостатніми.

В процесі дослідження виявлено, що основними стримувальними чинниками розвитку інноваційної діяльності підприємств малого та середнього бізнесу Львівської області є низька фінансова спроможність, дефіцит спеціалізованих кадрів, недостатня поінформованість щодо сучасних технологічних рішень, а також складнощі у доступі до державних та приватних інвестиційних ресурсів. Особливим викликом є низький рівень взаємодії підприємств з науковими установами, вищими навчальними закладами та експертними спільнотами, що істотно знижує ефективність впровадження передових інноваційних розробок.

Усунути ці перешкоди можна за рахунок посилення підтримки малого та середнього бізнесу з боку держави через розширення програм фінансового кредитування, впровадження податкових стимулів та субсидій для інноваційної діяльності. Також доцільним є створення регіональних інноваційних кластерів і бізнес-інкубаторів, спрямованих на забезпечення системної взаємодії між підприємцями, науковцями, освітянами та представниками органів місцевого самоврядування. Це дасть змогу акумулювати необхідні ресурси, інформацію та знання, стимулюючи розвиток інноваційного потенціалу регіону.

Важливою умовою підвищення інноваційної активності підприємств є формування інноваційної культури та посилення компетенцій у сфері інноваційного менеджменту. Для цього необхідні навчальні та консультаційні програми, орієнтовані на керівників і співробітників МСБ, які допоможуть сформувати сучасні управлінські навички, сприятимуть зниженню ризиків впровадження інновацій і підвищать загальну конкурентоспроможність підприємств.

Отже, для повноцінної реалізації інноваційного потенціалу малого та середнього бізнесу Львівської області необхідний системний і комплексний підхід, що включає державну підтримку, розвиток інфраструктури, покращення взаємодії між усіма стейкхолдерами та активну популяризацію інноваційної культури. Подальші дослідження варто спрямувати на детальну оцінку ефективності запропонованих механізмів та їх практичну імплементацію у регіональній економіці.

Подяки

Немає.

Конфлікт інтересів

Немає.

Список використаних джерел

- Данильків Х. П. (2014). *Фінансово-кредитні інструменти інноваційного розвитку малого підприємництва в Україні* : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 / Х. П. Данильків ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Львів. 25 с.
- Якушева О. В. (2017). Регіональні особливості економічного розвитку малого та середнього бізнесу в Україні. *Економіка і суспільство*. №8. С. 455–460.
- Лещух І. В., Патицька Х. О. (2020). Інноваційний потенціал регіонів України в контексті формування стратегій смарт-спеціалізації : наукова доповідь / І. В. Лещух, Х. О. Патицька ; ДУ «Ін-т регіональних досліджень ім. М. І. Долишнього НАН України». Львів, 99 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»).
- Новицька О. (2015). Інструменти стимулювання малого та середнього бізнесу в контексті регіонального розвитку. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки*. Випуск 39(2) : у чотирьох частинах / М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т. Черкаси: ЧДТУ. С. 143–149.
- Радух Н. Б. (2017). Оцінка інвестиційно-інноваційного потенціалу Львівської області. *Економіка і суспільство*. Вип. 8. С. 186–190.

- Якушева О. В. (2017). Економічний розвиток і підтримка малого та середнього бізнесу на регіональному рівні. *В. Даля. Севєродонецьк*. С. 68.
- Васильців Т., Магас Д. (2025). Економічний механізм стимулювання розвитку та структурного реформування сектору малого і середнього бізнесу в умовах євроінтеграції України. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic sciences*. № 2. С. 182–188.
- Якушева О. (2016). Концептуальні положення підтримки малого та середнього бізнесу в Україні: регіональний аспект. *Збірник Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. Випуск 40(3): у чотирьох частинах / М-во освіти і науки України*. Черкас. держ. технол. ун-т. Черкаси: ЧДТУ. С. 43–49.
- Холявка В. З., Камінський Л.-Р. Ю., Кулик О. М. (2024). Передумови формування інноваційних процесів у бізнес-середовищі регіону. *Ефективна економіка*. № 9. DOI: 10.32702/2307-2105.2024.9.54.
- Якушев, О. В., Зубарева, Г. М., & Зубарев, С. В. (2023). Цифровізація системи управління HR на підприємствах сфери послуг. *Міжгалузеві бізнес-інтеграції у сфері виробництва товарів і послуг: матеріали Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. здобувачів вищої освіти і молодих вчених* (м. Хмельницький, м. Херсон, 28 листоп. 2023 р., с. 38–41) / за ред. Р. М. Набоки. Херсон: Книжкове вид-во ФОП Вишемирський В. С. Взято з <https://kntu.net.ua/ukr/content/download/115583/649239> (дата звернення: 23.02.2025).
- Cluster Ecosystem Analysis: a case study analysis of the clustering ecosystem in Ukraine (2025). *Interreg Europe, Accelerate GDT Project. January*. 21 с. Взято з <https://interregeurope.eu> (дата звернення: 21.02.2025).
- Якушев О. В., Якушева О. В. (2018). Управління бізнес-процесами регіону на засадах впровадження інноваційно-освітніх кластерів. *Журнал Херсонського національного технічного університету «Соціально-економічний розвиток регіонів в контексті міжнародної інтеграції»*. Херсон: ХНТУ. №28 (17). С. 65–70.
- Стратегія розвитку Львівської області на період 2021–2027 рр.: рішення Львівської обласної ради від 24.12.2019 р. № 948. Львів, 2019.
- Якушева О. (2023). Регіональний аспект поширення процесів конвергенції: чинники та структурні ознаки. *Економіка і організація управління. Зб. наук. праць. Вінниця: ДонНУ ім. Василя Стуса*. Вип. №1 (49). С. 143–154.
- Головне управління статистики у Львівській області.(2020). Наука, технології та інновації: *Наукова та інноваційна діяльність у Львівській області у 2019 році : пресвипуск*. Львів.
- Державна служба статистики України. (2024). Головне управління статистики у Львівській області. Взято з: <https://lv.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 21.02.2025).
- Головне управління статистики у Львівській області. (2024). *Наукова та інноваційна діяльність у Львівській області у 2022 році : статистична інформація*. Львів.
- Якушева О. В. (2018). Критерії визначення та роль малого й середнього бізнесу в економічному розвитку регіонів. *Zarządzanie i Edukacja. Zarządzanie gospodarką w relacjach międzynarodowych. Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego*. № 116. Р. 43–56.
- Головне управління статистики у Львівській області.(2023). Капітальні інвестиції у Львівській області у 2022 році : *пресвипуск № 10 від 01.03.2022 р*. Львів.
- Вахович І., Табалова О. (2012). Регіональні асиметрії сталого розвитку України: діагностика та механізми вирівнювання. *Монографія. «Волиньполіграф»*. Луцьк. 333 с.
- Webinar: Ukrainian Cluster Ecosystem Analysis. *Interreg Europe, Accelerate GDT Project*. (2025). Взято з: <https://interregeurope.eu> (дата звернення: 21.02.2025).
- Navryliuk, O., Yakushev, O., Petchenko, M., Zachosova, N., Bielialov, T., & Kozlovska, S. (2023). Cyber security and artificial intelligence in the context of ensuring business security in wartime. *Financial and credit activity problems of theory and practice*, 6(53), 451–459. doi: 10.55643/fcapter.6.53.2023.4130 (дата звернення: 12.02.2025)
- Жук В. І. Щодо ефективності підтримки та перспектив розвитку малого підприємництва у регіонах. *Аналітична записка*. Взято з :<http://www.niss.gov.ua/articles/903/> (дата звернення: 21.02.2025).
- Ватаманюк-Зелінська, У. З., & Дербіна, Р. В. (2022). Інвестування бізнесу у Львівському регіоні в період війни. *Проблеми економіки*, (3), 98-103. (дата звернення: 21.02.2025).

References

- Danilkiv Kh. P. (2014). Financial and credit instruments of innovative development of small business in Ukraine: author's abstract of dissertation ... candidate of economic sciences: 08.00.08 / Kh. P. Danilkiv; Lviv. *National University named after I. Franko. Lviv*. 25 p.
- Yakusheva O.V. (2017). Regional features of economic development of small and medium-sized businesses in Ukraine. *Economy and Society*. № 8. P. 455-460.
- Leshchukh I. V., Patytska Kh. O. (2020). Innovation potential of regions of Ukraine in the context of forming smart specialization strategies: scientific report / I. V. Leshchukh, Kh. O. Patytska; *State Institution "Institute of Regional Studies named after M. I. Dolishnyi NAS of Ukraine"*. Lviv, 99 p. (Series "Problems of Regional Development").
- Novytska O. (2015). Instruments for stimulating small and medium-sized businesses in the context of regional development. *Collection of scientific papers of Cherkasy State Technological University. Series: Economic Sciences*. Issue 39(2): in four parts / Ministry of Education and Science of Ukraine, Cherkasy. State Technological University. Cherkasy: ChDTU. P.143-149.
- Radukh N. B. (2017). Assessment of the investment and innovation potential of the Lviv region. *Economy and Society*. Issue 8. Pp. 186–190.
- Yakusheva O. V. (2017). Economic development and support of small and medium-sized businesses at the regional level. *V. Dalya. Severodonetsk*. P.68.
- Vasylytsiv T., Magas D. (2025). Economic mechanism for stimulating the development and structural reform of the small and medium-sized business sector in the context of European integration of Ukraine. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic sciences*. № 2. P. 182–188.
- Yakusheva O. (2016). Conceptual provisions for supporting small and medium-sized businesses in Ukraine: regional aspect. *Collection of Cherkasy State Technological University. Series: Economic Sciences. Issue 40(3): in four parts / Ministry of Education and Science of Ukraine. Cherkasy. State Technological University. Cherkasy: ChDTU*. p.43-49.
- Kholyavka V. Z., Kaminsky L.-R. Yu., Kulyk O. M. (2024). Prerequisites for the formation of innovative processes in the business environment of the region. *Effective Economy*. № 9. DOI: 10.32702/2307-2105.2024.9.54.
- Yakushev, O. V., Zubareva, G. M., & Zubarev, S. V. (2023). Digitalization of HR management systems in service enterprises. *Inter-sectoral business integration in the field of production of goods and services: materials of the All-Ukrainian scientific-practical online conference of higher education students and young scientists* (Khmelnyskyi, Kherson, November 28, 2023, pp. 38–41) / edited by R. M. Naboky. Kherson: Book publishing house of V. S. Vyshemyrskyi. Retrieved from <https://kntu.net.ua/ukr/content/download/115583/649239> (mode of access: 23.02.2025).
- Cluster Ecosystem Analysis: a case study analysis of the clustering ecosystem in Ukraine. *Interreg Europe, Accelerate GDT Project. January 2025. 21 p*. Retrieved from <https://interregeurope.eu> (access date: 02/21/2025).
- Yakushev O.V., Yakusheva O.V. (2018). Management of regional business processes based on the implementation of innovation and educational clusters. *Journal of the Kherson National Technical University "Socio-economic development of regions in the context of international integration"*. Kherson: KhNTU, № 28 (17).P. 65-70.
- Development Strategy of the Lviv Region for the period 2021–2027: *Decision of the Lviv Regional Council of 24.12.2019. № 948*. Lviv, 2019.
- Yakusheva O.(2023). Regional aspect of the spread of convergence processes: factors and structural features. *Economics and organization of management. Collected works. Vinnytsia: DonNU named after Vasyl Stus, № 1 (49)*.C.143-154.
- Main Department of Statistics in Lviv Region. Science, Technology and Innovation: Scientific and Innovative Activity in Lviv Region in 2019: Press Release. Lviv, 2020.
- State Statistics Service of Ukraine. *Main Department of Statistics in Lviv Region*. Retrieved from: <https://lv.ukrstat.gov.ua> (access date: 02/21/2025).
- Main Department of Statistics in Lviv Region. *Scientific and Innovative Activity in Lviv Region in 2022: Statistical Information*. Lviv, 2024.
- Yakusheva O.V. (2018). Criteria for Determination and the Role of Small and Medium-Sized Businesses in the Economic Development of Regions. *Zarządzanie i Edukacja. Management of international relations. Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego №. 116*. P.43-56.

- Main Department of Statistics in Lviv Region. Capital Investments in Lviv Region in 2021: *Press Release № 10 dated 01.03.2022. Lviv, 2022.*
- Vakhovych I., Tabalova O. Regional Asymmetries of Sustainable Development of Ukraine: Diagnostics and Leveling Mechanisms. *Monograph. "Volynpoligraph"*. Lutsk. 2012. 333 p.
- Webinar: Ukrainian Cluster Ecosystem Analysis. *Interreg Europe, Accelerate GDT Project*. 2025. Taken from: <https://interregeurope.eu> (mode of access:: 02/21/2025).
- Havryliuk, O., Yakushev, O., Petchenko, M., Zachosova, N., Bielialov, T., & Kozlovska, S. (2023). Cyber security and artificial intelligence in the context of ensuring business security in wartime. *Financial and credit activity problems of theory and practice*, 6(53), 451–459. doi: 10.55643/fcaptp.6.53.2023.4130 (mode of access: Feb. 12, 2025).
- Zhuk V. I. On the Effectiveness of Support and Prospects for the Development of Small Business in the Regions. *Analytical Note*. Retrieved from: <http://www.niss.gov.ua/articles/903/> (mode of access: 21.02. 2025).
- Vatamanyuk-Zelinska, U. Z., & Derbina, R. V. (2022). Business investment in the Lviv region during the war. *Problems of economy*, (3), 98-103. (mode of access: 21.02.2025).